

3) слідова картина; 4) особа злочинця [7, с. 74].

А вже В. О. Лазарєв, говорячи про втягнення неповнолітніх в заняття проституцією, визначив наступну її структуру: спосіб вчинення злочину; засоби втягнення неповнолітнього в заняття проституцією; особа злочинця (сутенера); обстановка злочину; слідова картина; особа неповнолітнього потерпілого, що у своїй сукупності моделюють досліджуваний вид кримінального правопорушення [5, с. 92].

Досить важливою в розрізі нашого дослідження є праця К.О. Чаплинського, який надав сучасну криміналістичну характеристику та здійснив аналіз організованої злочинної діяльності. Автором у роботі детально розкрито тактичні прийоми та організацію проведення слідчих дій під час розслідування злочинів, учинених організованими злочинними угрупованнями [8, с. 7].

Також доречним є погляд М. В. Куратченка, який зробив висновок, що структурними елементами криміналістичної характеристики сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією є такі спосіб учинення злочину; обстановка злочину; слідова картина; особа злочинця; особа потерпілого [4, с. 7].

Підводячи підсумок, зазначимо, що на основі дослідження матеріалів кримінальних проваджень та аналізу проведеного анкетування працівників правоохоронних органів, серед елементів криміналістичної характеристики сутенерства, вчиненого організованою групою, нами виокремлено наступні: 1) спосіб підготовки, безпосереднього вчинення та приховування кримінального правопорушення; 2) обстановка вчинення злочину; 3) слідова картина; 4) особа потерпілого; 5) організована група.

1. Драпкин Л. Я. Предмет доказывания и криминалистические характеристики пре ступлений // Межвуз. сб. науч. тр. Свердловск, 1978. Вып.69. С. 17.

2. Ищенко Е.П. Проблемы криминалистической характеристики преступлений // 50 лет в криминалистике. К 80-летию со дня рождения Р.С. Белкина. Матер. между. науч. конф. Воронеж: Воронеж. гос. ун-т, 2002. С. 120-121.

3. Кузьмічов В. С. Криміналістика : навч. посіб. / За заг. ред. В. Г. Гончаренка та С. М. Моїсєєва. К.: Юрінком Інтер, 2001. 368 с.

4. Куратченко М. В. Розслідування сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією : автореф. дисер. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ: Дніпропетровськ, 2017. 20 с.

5. Лазарєв В.О. Сутність та структура криміналістичної характеристики втягнення неповнолітнього в заняття проституцією та сутенерства / *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Випуск 2. Т. 3. С. 88-92.

6. Матусовский Г.А. Экономические преступления: криминалистический анализ / Харьков: Консум, 1999. 480 с.

7. Назаренко К.Ю. Розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництвом: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Дніпропетровськ, 2016. 218 с.

8. Чаплинський К.О. Організація і тактика слідчих дій та оперативно-розшукових заходів при розслідуванні злочинів, вчинених організованими злочинними угрупованнями: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / НАВСУ. К., 2003. 16 с.

Венгерова Юлія Віталіївна
здобувач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННИХ ДІЙ НА ЕТАПІ ВІДКРИТТЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Слід зауважити, що злочинні дії у сфері туристичної діяльності можуть вчинятися як з боку справжніх суб'єктів туристичної діяльності, так і з боку фіктивних підприємств. А.Ф. Волобуєв у цьому розрізі додає, що в багатьох випадках підготовку документів, необхідних для державної реєстрації фіктивного підприємства, а також низку юридично значимих дій, пов'язаних зі створенням юридичної особи, здійснюють юристи (або інші фахівці) – співробітники суб'єктів господарювання, керівники яких входять до складу організованих злочинних угруповань, в інтересах яких створюються мережі фіктивних підприємств. Нотаріальне посвідчення установчих документів здійснюють нотаріуси на підставі втрачених

(викрадених) паспортів, без встановлення дієздатності їх пред'явників [1, с. 55].

Що стосується законодавчого закріплення, то у вересні 2019 р. Президент України підписав прийнятий Верховною Радою Закон №1080 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо зменшення тиску на бізнес». Цим Законом з Кримінального кодексу України виключено ст. 205 щодо фіктивного підприємництва [2]. Хоча, як показує практика, «фіктивні фірми» завжди були і залишаються важливим інструментом у різноманітних злочинних схемах. Разом з тим, необхідно зазначити, що за внесення в документи, які відповідно до закону подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи - підприємця, завідомо неправдивих відомостей, а також умисне подання для проведення такої реєстрації документів, які містять завідомо неправдиві відомості, законодавець передбачив кримінальну відповідальність за ст. 205¹ КК України.

Оскільки туристична діяльність відноситься до підприємницької, обов'язковою правовою дією як умова здійснення будь-якої підприємницької діяльності, зокрема, туристичної, є державна реєстрація. Адже з моменту державної реєстрації туристичне підприємство вважається створеним і набуває прав юридичної особи та включається до Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України [3]. Крім того, відповідно до Законів України «Про туризм» і «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» туристична діяльність не може здійснюватися без отримання ліцензії.

Як свідчить практика, не завжди здобувач ліцензії для її отримання відповідає ліцензійним умовам, що розробляються органами ліцензування. Тому, для відкриття «бізнесу» нерідко підробляються документи, зокрема, що засвідчують особу; документи, що повинні засвідчувати «кадровий потенціал» майбутнього підприємства (кількість, наявність у певних працівників відповідної освіти, кваліфікації та (або) стажу роботи тощо); документи, що підтверджують наявність певної матеріально-технічної бази; відомості щодо місць провадження туроператорської діяльності; документи, що підтверджують відносини із страховою компанією; документи, що підтверджують фінансове забезпечення цивільної відповідальності перед туристами (гарантія банку або іншої кредитної установи) тощо.

Розуміючи, що відповідні реєстраційні органи та органи ліцензування не видадуть відповідні документи для провадження туристичної діяльності, суб'єкти, що мають намір здійснювати таку діяльність, можуть вчиняти такі підготовчі дії:

- вносять в документи, які відповідно до закону подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи - підприємця, завідомо неправдиві відомості;
- умисно подають для проведення такої реєстрації документи, які містять завідомо неправдиві відомості;
- викрадають, привласнюють, вимагають офіційні документи, штампи чи печатки або заволодівають ними шляхом шахрайства чи зловживання особи своїм службовим становищем;
- підробляють посвідчення або інші офіційні документи, які видаються чи посвідчуються підприємством, установою, організацією, громадянином-підприємцем, нотаріусом, державним реєстратором, суб'єктом державної реєстрації прав, особою, яка уповноважена на виконання функцій держави щодо реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців тощо, а також виготовляють підроблені печатки, штампи чи бланки підприємств, установ чи організацій.

Нерідко суб'єктам туристичної діяльності у відкритті туристичних підприємств сприяють службові особи, які, зловживаючи владою або службовим становищем, з метою одержання неправомірної вигоди, використовують можливості службового становища, або особи, які надають публічні послуги (державні реєстратори, державні оцінювачі, інші особи, які надають адміністративні послуги).

Слід зазначити, що запорукою успішності суб'єктів туристичної діяльності є налагоджена інфраструктура та комфорт у місці відпочинку, особливо, якщо місце знаходиться близько з водними об'єктами або заповідною зоною. У зв'язку з цим, ряд підприємців у галузі туризму нехтує правилами законної забудови та зайняття земельних ділянок та, всупереч законним нормам та правилам, здійснюють будівництво без проектної документації і дозволів відповідних органів, або, використовуючи корупційні зв'язки, отримують такі дозволи завдяки органам, які уповноважені їх надавати. В той час, як за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво передбачено кримінальну відповідальність за ст. 197¹ КК України. Часто об'єкти туристичної діяльності (споруди) незаконно розташовують на прибережних зонах, на землях природно-заповідного фонду тощо, що є підготовчими діями до подальшого функціонування туристичної діяльності.

Отже, для створення умов, необхідних для безперешкодного відкриття туристичного бізнесу, суб'єкти туристичної діяльності нерідко йдуть всупереч закону, порушуючи низку кримінально-правових норм, втягуючи в цей ланцюг беззаконня службових осіб, та осіб, які надають публічні послуги, які за винагороду здатні приймати незаконні рішення та сприяти вчиненню незаконних дій.

1. Волобуев А. Ф. Фиктивное предпринимательство как способ сокрытия тяжких экономических пре ступлений. *Российская юстиция*. 2001. № 6. С. 54-55.

2. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо зменшення тиску на бізнес: Закон України від 18.09.2019 № 1080. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення 19 грудня 2019 року).

3. Опанасюк Н. А. Концепція системи правового регулювання туризму в Україні та проблеми правореалізації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 5. С. 15-25.

Корніцька Софія Юріївна
здобувач ступеня вищої освіти магістра
ННІЗДН Національної академії
внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА ПОТЕРПІЛИХ ВІД ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ч. 1 ст. 157 КК УКРАЇНИ

Потерпілий як обов'язкова ознака складу злочину представлений у ст. 157 КК України. Шкода об'єкту даного злочину, а саме суспільним відносинам, пов'язаним з реалізацією права громадян обирати та бути обраними, спричиняється шляхом впливу безпосередньо на учасника виборчого процесу. У ч.1 ст. 157 КК України законодавцем у якості потерпілих вказано наступних учасників виборчого процесу: громадяни, які реалізують свої виборчі права, інший суб'єкт виборчого процесу, член виборчої комісії, офіційний спостерігач.

У контексті ч. 1 ст. 157 КК України під громадянами, які реалізують свої виборчі права, слід розуміти як громадян, які мають право голосу на виборах та яким на день виборів виповнилося вісімнадцять років (виборці – носії активного виборчого права), так і громадяни, які балотуються на виборні посади Президента України, народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад, сільського, селищного, міського голови (виборці – носії пасивного виборчого права).

Іншими суб'єктами виборчого процесу є: партії (блоки), які висунули кандидатів на пост Президента України, народних депутатів; місцеві організації партій, які висунули кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, або одномандатному виборчому окрузі, або одномандатному мажоритарному виборчому окрузі, або кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови; уповноважені представники кандидатів на пост Президента України, довірені особи кандидата на пост Президента України, представники місцевих організацій партій, кандидати в депутати від яких зареєстровані в багатомандатному виборчому окрузі, довірені особи кандидатів у депутати в одномандатних, одномандатних мажоритарних виборчих округах, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, уповноважена особа місцевої організації партії.

Коротко розкриємо зміст окремих вказаних вище суб'єктів виборчого процесу. Так, кандидат на пост Президента України, зареєстрований Центральною виборчою комісією, має право делегувати одного уповноваженого представника до Центральної виборчої комісії з правом дорадчого голосу, який представляє його інтереси в Центральній виборчій комісії під час виборчого процесу. Уповноваженим представником кандидата на пост Президента України у Центральній виборчій комісії може бути громадянин України, який має право голосу. Не може бути уповноваженим представником кандидата на пост Президента України член виборчої комісії, посадова особа органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, військовослужбовець, службовець рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України, Служби безпеки України, особа рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України, особа, яка проходить альтернативну (невійськову) службу (ст. 66 ЗУ “Про вибори Президента України”[1]).

Довірені особи кандидата на пост Президента України ведуть агітацію за обрання його Президентом України, сприяють кандидату на пост Президента України у проведенні